

แค้ไหนเรียกปริยัติ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์เช้า วันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๒

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองคากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เป็นปัญหา เราก็คว่าเป็นปริยัติ เป็นปฏิบัติ ปริยัติกับปฏิบัตินี้วัดกันตรงไหน ตามธรรมดาแต่เดิมพระพุทธเจ้าไปศึกษามานะปริยัติ ไปศึกษามาตอนที่ป็นเจ้าชายสิทธัตถะ ๖ ปีนะ ๖ พรรษา เทียวศึกษากับลัทธิต่างๆ นั้นนะปริยัติ เทียวศึกษา ปริยัติคือการศึกษาเล่าเรียนไป การศึกษากับศาสดาต่างๆ แล้วมันทำไม่ได้ พอมันทำไม่ได้ มันทำแล้วแผนของมันผิด แผนของมันผิด เป้าหมายมันผิด พอปฏิบัติไปมันก็เข้าถึงไม่ได้ แล้วตัวเองรู้ อยู่ มันรู้ที่อยู่ตัวเองทำเข้าไปแล้วมันยังมีความทุกข์อยู่ มันแก้ความทุกข์ไม่ได้ มันสงบ มันเว้งว่างจริง เวลามันเว้งว่างมันสงบ นี่ว่างหมด แต่พอออกมาแล้วมันก็ทุกข์อันเก่า มันไม่สามารถชำระอะไรขาดออกไปได้ นี่นะปริยัติที่แรก

แล้วก็มาปฏิบัติของตัวเอง เพราะตัวเองสะสมมา ต้องเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วตรัสรู้ด้วยตนเองด้วย เพราะว่ามันลึกล้ำมาก ลึกล้ำนี้ลึกล้ำแสนลึกล้ำ กว้างแสนกว้างอยู่ที่กลางหัวใจนี้ มันคาดหมายไม่ออก คาดหมายไม่ได้เลย แล้วเพราะบารมีตัวเองพร้อมไป พอปฏิบัติแล้วถึงได้พ้นออกไป พอพ้นออกไปแล้วค่อยมาตั้งใจ มาตั้งเป็นศาสนา แล้วก็จำต่อๆ กันมา เห็นไหม ให้บอก ให้จำ ให้ต่อๆ กันมา จำนี่ท่องจำกันมา เป็นมุขปาฐะเมื่อก่อน แล้วพอมีการพิมพ์เป็นหนังสือแล้วก็พิมพ์มา เรายังศึกษามาอันนี้ปริยัติ

ปริยัติมันมีอยู่แล้ว เห็นไหม ปริยัติแล้วก็ปฏิบัติ ปริยัติคือการศึกษาเล่าเรียน แต่เพราะว่ามันมีศาสนาอยู่แล้วถึงได้ต้องศึกษาเล่าเรียนในหลักของศาสนา แล้วจำมาไง แล้วปริยัติ ในปริยัติก็บอกเองว่า ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ ต้องมีปริยัติก่อนใช่ไหม มีปฏิบัติ มีปฏิเวธ พิระมิด เห็นไหม จากฐานขึ้นมา จากกลางใต้ขึ้นไป เราไต่มาจากปริยัติก่อน มันต้องมีปริยัติ ไม่มีปริยัติเลยได้อย่างไร ไม่

มีปริยัติเลยมันก็ไม่มีแผนที มันต้องมีแผนทีเดินก่อนใช่ไหม ถึงจะบอกว่าปริยัติก็ต้องยอมรับว่าเป็นปริยัติ ปริยัติแล้วต้องปริยัติให้ถูกต้องด้วย

ศีล คำว่าศีลคำเดียว เขาว่าศีลจะเหมือนกับศีล ไม่เหมือนนะ ศีลของเราศีล ๕ นี่เป็นศีล ๕ ศีล ๕ ของลัทธิต่างๆ ศีล ๕ ของเขาเป็นเขาควาย เป็นอะไรนี่ เป็นความแข็งแกร่งของเขา ศีล ๕ เหมือนกัน แต่ความหมายต่างกันหมดเลย คนละศาสนาไป แต่ศาสนาพุทธเราศีล ๕ นี้ไม่รังแกเขา ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ผิดในกาม ไม่ดื่มสุรา ไม่โกหก นี่ศีล ๕ ของเรา แต่ศีล ๕ ของเขา เขาก็ศีล ๕ เหมือนกัน คำว่าศีล ๕ ไม่ใช่ถูกหมดนะ ศีล ๕ ของลัทธิของเขานี้ ศีล ๕ เราศึกษาแล้วไม่ใช่เห็นไหม

นี่ปริยัติก็ต้องปริยัติที่ถูก แล้วปริยัติแล้วถึงจะปฏิบัติ พอปฏิบัติเข้าไปมันจะจับต้องได้ไหม นี่ปฏิบัติ สำคัญตรงนี้ไง ปริยัติแล้วไม่เป็นปฏิบัติ ปฏิบัติไปไม่สามารถจับต้องไม่ได้ มันก็เป็นปริยัติไปตลอด มันต้องเป็นปริยัติ ปฏิบัติ แล้วต้องปฏิเวธก่อน มันต้องก้าวเป็นพระมิดขึ้นไป ไม่ใช่หมกกลับมา เดียวนี้มันเป็นหมกกลับมา พระมิดหายไป หายขึ้นมา ต้องไม่มีปริยัติก่อน เวลาปฏิบัติต้องไม่คิดถึงปริยัติเลย วางหมดเลย แล้วค่อยปฏิบัติไป แล้วไปปริยัติทีหลัง คือไปรู้ตามธรรมชาติหลังไป นี่มันเป็นพระมิดหายไป

แล้วมันจะเป็นไปได้ไหม ก่อนจะปฏิบัติต้องไม่มี ต้องวางหมด ต้องวางหมด ก็เหมือนปฏิเวธก่อน ต้องปฏิเวธ คือว่าพ้นจากกิเลสก่อนแล้วค่อยมาปฏิบัติไป มันเป็นไปได้! มันถึงต้องเป็นฐานพระมิดขึ้นไป ต้องมีปริยัติก่อน ถ้าเป็นปริยัติก็ต้องยอมรับว่าเป็นปริยัติก่อน พอมันปริยัติเข้าไปแล้วมันจับได้ นี่ขั้นเป็นขั้น มันสื่อความหมาย ความสื่อความหมายอันนั้นนะ การสื่อความหมายออกไป มันต้องสื่อความหมายกัน แต่สื่อเป็นความหมาย ความจริงต่างกัน

คนที่ปฏิบัติจะรู้เลย เป็นสมาธินะ พุคไม่ถูก พุคไม่ถูก มันวางนะแต่พุคไม่ถูก มันเว้งวางไปหมด ไอ้คำพูดนั้นมันเป็นแค่เปลือกๆ เวลาเข้าไปแล้ว ถ้าปฏิบัติเข้าไป จับต้องได้จริง กับไอ้ปริยัตินี้ต่างกันมากเลย คำว่าปริยัตินี้มันเป็นแค่เครื่องหมายบอก แต่คนเข้าไปถึงความจริงมันจะซึ่งใจมากกว่ากัน จะไอ้โห ไอ้โหนะ มันจะรำพึงรำพันเลย นั่นคือปฏิบัติ เห็นไหม ปริยัติถึงปฏิบัติ ต้องมีปริยัติมาก่อน แต่สื่อออกมาที่สื่อออกมาในเชิงปริยัตินั้นละ ต้องมีปริยัติก่อน จะบอกว่า “อันนั้นเป็นปริยัติ อันนั้นปริยัติ” แคไหนเป็นปริยัติ แคไหนเป็นปฏิบัติ มันต้องเป็นปริยัติแน่นอน

ต้องยอมรับว่ามีจริง ปริยัติมีจริง ไม่ปฏิเสธว่าอันนี้ไม่ใช่ปริยัตินะ หมายถึงว่าเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า...ไม่ใช่ เพราะว่าในหลักของศาสนา ๕,๐๐๐ ปี ศาสนานี้สาวกนี้มันต้องศึกษาธรรมะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งนั้น เพื่อจะพ้นไป เพราะเป็นการสืบทอดกันมา จำๆ กันมา เป็นประเพณีวัฒนธรรมออกมาจากหลักของศาสนา เราเข้ามาเราต้องโดนตรงนี่แน่นอน ถึงว่าปฏิบัติขนาดไหนก็แล้วแต่ ครอบคลุมอยู่ในหลักของศาสนา ถึงว่าเป็นหลักของปริยัติ แล้วปฏิบัติขึ้นมาเข้าไปปฏิบัติ ปฏิบัตินี้มันต้องร้อง โอ้โฮ โอ้โฮ ไม่ใช่ปริยัตินะ เทียบเคียงไง ถ้าปริยัติ ปริยัติตลอด เป็นปริยัติตั้งแต่ทีแรก เป็นปริยัติในการปฏิบัติ แล้วก็ปฏิบัติเป็นปริยัติตลอด ปริยัติตลอดแต่ไม่รู้ มันยึดว่าเป็นปริยัติ

แล้วพอเทียบไปว่าเข้าใจ พอจิตมันสงบเข้าไป มันก็ว่าอันนี้เป็นเว้งว่าง มันเทียบเคียงได้ มันว่าอันนี้เป็นปฏิบัติแล้ว แต่ถ้าไม่อย่างนั้นเป็นปริยัติอยู่อย่างเก่า แล้วเป็นปฏิเวธมันก็ยังเป็นอันเก่า มันถึงไม่อาจหาญ ไม่อาจหาญเหมือนพระสารีบุตรไง พระสารีบุตรบอก “ไม่เชื่อพระพุทธเจ้าเลย” ทำไมถึงไม่เชื่อพระพุทธเจ้า? ไม่เชื่อเพราะว่ารู้เห็นเอง เห็นไหม นั่นนะปฏิเวธมันต้องเป็นแบบนั้น มันเด็ดขาดไง อาจารย์มหาบัวบอกเลยว่า

“ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั่งอยู่ต่อหน้าก็ไม่ทูลถาม เพราะมันรู้เหมือนกัน”

ความรู้ของพระพุทธเจ้ากับความรู้ของพระอรหันต์เหมือนกัน! เหมือนกันหมดเลย

แต่ต่างกันด้วยบุญญาบารมีอันนั้นต่างหาก นี่เป็นปฏิเวธแท้ ไม่ใช่ที่เทียบเคียงเข้าไปเป็นสุดมยปัญญา เป็นปริยัติๆ ไปตลอด อันนั้นก็ปริยัติตลอด นี่เราจับต้องได้ ยกกลับมาที่เรา ถ้าเราจับต้อง เราพิจารณาเข้าไปแล้วนะ มันจะเป็นปริยัติหรือไม่เป็นปริยัติ ให้มันเป็นไปก่อน อย่าเพิ่งไปลั้งเลงสงสัยว่าอันนี้เป็นปริยัติหรือเป็นปฏิบัติ แล้วจับอันนั้นวิปัสสนาเข้าไป มันจะเข้าไปเรื่อยๆ จนถึงที่สุดแล้วนะ นี่เวลาเจอจริง มันจะเข้าไปเจอ

เจคือว่า เจอจิตหรือเจอกาย มันจะเข้าไปแบบว่าไม่มีความรู้สึกเท่าไรๆ ขณะที่เห็นเหมือนนิมิต นิมิตเวลาเข้าไป ถ้าเป็นนิมิตแท้ๆ เหมือนกับเรายืนดูอยู่ แต่ถ้าเป็นฝัน เป็นฝันเป็นอะไรเข้าไปนี่ เราจะเข้าไปอยู่ในเหตุการณ์ด้วย พอเราเข้าไปอยู่ในเหตุการณ์ด้วย เราจะมีอารมณ์ร่วมไปกับเขาเลย ถ้าเป็นฝัน เป็นฝันของพวกกิเลสนี่เป็นอย่างนั้น แต่ถ้าเป็นนิมิตไม่ใช่ เป็นนิมิตเหมือนเรายืนอยู่ข้างนอก แล้วเรากุภาพนั้นอยู่ แล้วมันดูเฉยๆ ใจ มันไม่ตื่นเต้นเหมือนกับเราไม่ได้เสียดกับเขา พอออกมาแล้ว ยิ่งมาซึ่งใจตอนหลัง

การเจอจิตหรือเจอกายก็เหมือนกัน ขณะที่เห็นมันเห็นเฉยๆ แต่มันเห็นเฉยๆ แล้วมันเห็นแบบพูดประสาเราว่าเห็นแบบทั้งตัว ทั้งเนื้อทั้งตัว พอออกมาแล้วนึกถึงภาพนั้นนะ มันจะสลด มันจะสังเวช มันจะน้ำตาไหล มีครูบาอาจารย์มากเลย ขณะที่กำหนดเข้าไปแล้วเจอกายหรือเจอจิตของตัวเอง ออกมาน้ำตาไหลพรากๆ น้ำตาไหลพรากเพราะมันเข้าไปเห็นด้วยความเป็นจริง เห็นใหม่ นั่นแหละคือปฏิบัติ

ปฏิบัติมันต้องจับต้องได้ มีเหตุ มีผล มีการชำระ มีการจับต้อง มีการสะสาง การชำระกิเลส เห็นใหม่ การซักเสื้อผ้านี้เอาเสื้อผ้าไปแช่น้ำไว้ แล้วก็สะบัดๆ ขึ้นมาตาก แล้วมันจะสะอาดไปได้อย่างไร เสื้อผ้านี้มันก็ต้องขยำ อยู่ในน้ำผงซักฟอกนั้นเราต้องขยำ เราต้องซักฟอก ต้องชำระน้ำสะอาดอีกทีหนึ่งมันถึงจะสะอาด พอสะอาดขึ้นมาแล้วนี่ถึงสะอาด

จิตก็เหมือนกัน ไม่ใช่ว่าปฏิบัติไปแล้วมันไม่มีหลักไม่มีเกณฑ์ ว่าง โลง ปล่อยสบาย ว่าง โลง พอบอกว่า “ได้ไปถึงส่วนไหน”

“ถามไม่ได้ บอกไม่ได้”

ไอนั้นมันเป็นปริยัติ นู่นก็พูดไม่ได้ นี่ก็พูดไม่ได้ พูดไม่ได้จนไม่รู้เรื่องอะไรเลย ขณะที่ปฏิบัติก็ยิ่งเรียกว่าปริยัติอยู่ แล้วไปเป็นปฏิเวธก็ปฏิเวธ ทำไมอาจารย์มหาบัวถามครูบาอาจารย์ “ปฏิบัติมา ว่ามา” องค์ไหนแล้วไปเจอ ธรรมสภาจุมหา หลวงปู่มนั่นะออกจากป่ามา

“เฮ้อ! ใครเจออะไร ว่ามา”

“อย่างนั้นครับๆ พิจารณาภายในครับ ปล่อยกาย วางกาย”

“ปล่อยอย่างไร ปล่อยขาดหรือไม่ขาด”

ปล่อยส่วนปล่อยนะ ขาดส่วนขาด ขาดนี้มันสมุจเฉทปหาน จะรู้ว่าหลุดออกไปตั้งแขนขาดจริงไม่จริง ตรวจสอบกันขนาดนั้น นี่ปฏิเวธ ปฏิเวธมันต้องมีเหตุมีผล แล้วมีการหลุดออกไป มีการจับต้องได้ มีการหลุดออกไป อันนั้นเป็นปฏิเวธ

ถ้าเป็นปฏิเวธอันนี้มันถึงเป็นหลักของความจริงใจใหม่ พอจะทำอย่างนี้ขึ้นมา ก็บอกว่า “อันนี้เป็นปริยัติ แล้วปริยัติปฏิบัติแค้ไหนถึงเป็นปริยัติ แค้ไหนถึงเป็นปฏิบัติล่ะ แค้ไหน” ..ก็แค้ที่ตัวเองรู้ปัจจัยตั้งนั้นใจ แค้ที่ว่าเรากำหนดเข้าไปแล้วเราจับได้ เรารู้ เราสลด เราสังเวช เราสลด

สังเวชก่อนแล้วเราเริ่มปล่อยวาง ปล่อยวางนะ พอสลดสังเวชมันจะปล่อยวางเอง ก่อนสลดสังเวช มันต้องเห็นตัวตน พิจารณาเข้าไปๆ ปฏิบัติเข้าไป ต่างคนต่างปฏิบัติ แต่ทำไมมันไม่ได้มรรคไม่ได้ผล เพราะอะไร? เพราะเราไปแหงใจ เราไม่กล้าทุ่มไปทั้งตัว เรากลัวผิด กลัวเป็นปริยัติ กลัวจับต้องแล้วมันจะทำให้เราหลงไหล เราจะทำไม่ได้

จับเลย! ผิดเป็นครู ต้องจับแล้ววิปัสสนา จับเข้าไปแล้วมันจะปล่อย พอถึงแล้วมันจะปล่อย มันจะวางไปเรื่อยๆ พอวางไปเรื่อย ความจับเข้าไปนี่มันจับละเอียดเข้าไป จนถึงจับตัวตนของตนได้ มันยิ่งสลด มันยิ่งสังเวชนะ แล้วคราวนี้ถึงตัวตนแล้ว ถึงจุดของมันแล้ว วิปัสสนาออกมาที่ไร การคิดออกมามันคิดจากตรงนั้น มันจะสลดสังเวช แล้วมันจะปล่อยตรงนั้นได้ ตรงที่ว้าจวนของใจ

ความคิดริเริ่ม ความดำริดำริที่ใจ ความติดติดที่ใจ แล้วเราชำระเข้าไป คือว่าพิจารณาเข้าไปๆ จะเป็นปริยัติ จะเป็นอะไร ช่างหัวมัน! ขอให้เราจับต้องของเราได้ วิปัสสนาเข้าไปๆ จนถึงตัวตน พอถึงตัวตนแล้ววิปัสสนาต่อไป ตอนนี้มันจะวางแล้ว เพราะอะไร? เพราะมันรู้เท่าแล้ว มันเกิดมาจากฐานที่เดียวกัน แบบแบงก์นี้เราเบิกออกมาจากธนาคารไซ้ใหม่ เราตามมันเข้าไปถึงธนาคาร ตามเข้าไปถึงโรงพิมพ์พิมพ์แบงก์เลย แล้วที่นี้ พิมพ์แบงก์นี้เราจะแก้ไข แบงก์นี้เราจะเปลี่ยนวิธีพิมพ์ ให้มันพิมพ์เป็นเลขใหม่ หรือพิมพ์ด้วยลายใหม่ ทำได้แล้ว เพราะอะไร? เพราะเราตามเข้าไปถึงโรงพิมพ์ เราสามารถแกะบล็อกได้ แกะแม่พิมพ์ได้

วิปัสสนาก็เหมือนกัน ย้อนกลับเข้าไปที่จิตจะเข้าไปถึงตัวตน นี่เข้าถึงโรงพิมพ์โรงพิมพ์ มันพิมพ์ออกมาเป็นแบงก์ แบงก์ก็ออกมาใช้เดี๋ยวมันก็เปื่อย เดี๋ยวมันก็เน่า ความคิดก็เหมือนกัน ออกมาจากใจ ใจคิดออกไปเท่าไร เดี๋ยวมันก็ต้องมีอารมณ์เข้ามา ให้อารมณ์กับตัวเอง เตือนตัวเอง แล้ววิปัสสนาเข้าไปถึงตรงต้นข้าวของมัน ทำไมมันจะแก้ไขไม่ได้ พอมันแก้ไขได้ มันก็ต้องปล่อยเห็นใหม่

จากแบงก์ เราสามารถควบคุมได้ จะทำวิธีการไหนก็ได้ นี่ควบคุมได้ จนถึงว่าทำลายโรงพิมพ์นั่นทั้งเลย นี่ปฏิเวธ ปฏิเวธต้องทำลายโรงพิมพ์นั่นทั้ง ไม่ให้มันคิดขึ้นมาอีก คิดขึ้นมาก็ต้องคิดขึ้นมา ถ้าจิตกระเพื่อมออกมา กระเพื่อมออกมาด้วยความคิดของตัวเอง กระเพื่อมออกมาด้วยปัญญา ปัญญาคือจิตรับรู้ จิตเป็นอัตโนมัตติ จะเป็นทุกชั้นตอน อัตโนมัตติตั้งแต่ขั้นแรกเพราะมันรู้เท่า มันเป็นอจลศรัทธาอยู่แล้ว อจลศรัทธากับศรัทธา ศรัทธาที่มันคลอนแคลน เอ...จริงหรือเปล่า

เอ...เป็นอย่างนั้น เอ...เป็นอย่างนี้ เห็นไหม นั่นละปริยัติล้วนๆ ถึงว่ามันเป็นพีระมิดหงายไป เวลาว่าจะปฏิบัติก็ต้องให้ว่างก่อน อย่าไปอยากนะ อย่าไปคิดหมายนะ มันจะเป็นกิเลส

กิเลสมันมีอยู่พื้นฐาน แล้วกิเลสฝ่ายมรรคมันไม่มีหรือ ความคิดที่เป็นมรรค เป็นมรรคเป็นความอยากทำ ความอยากที่ทำ ปฏิบัติขึ้นมา มันถึงว่าไต่กับไต่อะไรเกิดก่อนกัน ไต่กับใจ ปริยัติหรือปฏิบัติ อันไหนเกิดก่อนกัน เอาไต่ก่อนหรือเอาใจก่อน มันก็ต้องไต่กับไต่ แล้วแต่ว่าคนจะเอาอันไหนก่อนใจไหม ไต่กับใจ

ปริยัติกับปฏิบัติอันไหนก่อน มันต้องมีปริยัติก่อน ตามหลักต้องมีปริยัติก่อน แต่ปริยัติแล้วขึ้นมา ตอนขึ้นมาเราไม่ได้ปฏิเสธปริยัติ ทุกคนจะปฏิเสธว่าเวลาปฏิบัติจะปฏิเสธปริยัติเลยไม่ใช่ปฏิเสธ แต่เวลาทำขึ้นมาแล้วให้มันเป็นปัจจัยตั้ง ตอนเป็นปัจจัยตั้งนี้มันไม่ใช่ปริยัติ ตอนเป็นปัจจัยตั้งนี้เป็นความรู้ของตนเอง ความรู้ที่เราเข้าไปจับต้อง เรารู้ของเราเอง อันนี้ถึงไม่ใช่ปริยัติใจ

สมบัติส่วนตน เห็นไหม ปริยัตินั้นสมบัติขี้มมาจากพระพุทธเจ้า สมบัติขี้มมา ขี้มจากพระพุทธเจ้ามาๆ การศึกษามา การจำมา มันต้องมีสิ ถ้าไม่มีตรงนี้แผนที่อยู่ที่ตรงไหน ก้าวเดินๆ อย่างไร ถ้าไม่มีแผนที่เดิน แผนที่มันยังผิติดอยู่ ขอให้แผนที่ตรงเถอะ ปัจจัยตั้ง คำว่าปัจจัยตั้งของตนเอง แล้วปัจจัยตั้งมันรู้สึก ปัจจัยตั้งผิติดก็ผิติด ปัจจัยตั้งถูกก็ถูก ผิติดก็ให้มันผิติดไปก่อน ต้องผิติดไปก่อน ไม่มีใครถูกมาก่อน

แล้วพอมันละเอียดเข้าไป ละเอียดเข้าไปต่างๆ กัน ละเอียดเข้าไปต่างนะ จับได้ เข้าไปต่างกันไป จับได้เปลือกก่อนก็ขนลุกขนพองแล้วละ จับได้เปลือก แต่ถ้าจับได้ถึงตัวตนของตนเองนะ มันจะสลดสังเวชมาก พอสลดสังเวชมาก อันนี้เข้าหลักธรรมเลย อุดตา หิ อุดตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ตนจะแก้ไขตน มันจะติดตนได้ ไม่อย่างนั้นเราติดเราไม่ได้ ใครจะว่านะ ครูบาอาจารย์จะว่า หรือใครจะสอนนะ “ไม่จริงน่า ไม่น่าจะใช้อย่างนั้นหรือ เราเนี่ยแสนดีแสนประเสริฐ เราคิดของเรา เรา... เรา... เรา...” เราคำเดียวนะ เราทั้งนั้นเลยนะ แต่พอจับตรงนี้ได้ มันน้ำตาไหลเอง โอ้...เมื่อก่อนมีแต่ครูบาอาจารย์สอนนะ เราไม่เชื่อๆ เราไปติ มันติได้ นี้ อุดตา หิ อุดตโน นาโถ มันจะเกิดขึ้นที่เลย คือว่าตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ตนแก้ไขตน เพราะโรงพิมพ์นั้นเราจับต้องได้ เราจะระเบิดโรงพิมพ์นั้นทิ้ง

ถ้าไม่อย่างนั้นแล้วตรงนี้มันไม่มี มันขัดป่อง กิเลสมันผิด มันขัดป่องๆๆ นี่ใจขัดป่องว่าเป็นปริยัติ ถ้าคำว่าปริยัติทั้งหมด เขาขัดป่องว่าเราปฏิบัติแล้วมันเป็นปริยัติ มันจะทำให้เราเล็ก เราล้ม ถึงบอกว่าอันไหนแค้ไหนมันเป็นปฏิบัติ แค้ไหนมันเป็นปริยัติ แต่ถ้าว่าบอกว่าปริยัติไม่มีเลยไม่ได้! ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ ต้องยอมรับปริยัติมีอยู่ แล้วเราจับปริยัติเข้ามาก่อน แล้วเราก้าวเดินขึ้นไปจนเป็นสมบัติส่วนตัว ไก่กับไข่ ไก่...มีไก่แล้วเดี๋ยวมันออกไข่ ถ้าไม่มีไข่เลย มันก็ไม่มีไก่ ปริยัติปฏิบัติ ถึงว่าไก่กับไข่ เราไม่ได้ปฏิเสธปริยัติ ต้องยึดไว้

แต่จะบอกว่าปฏิบัติแล้ว อย่างนี้เป็นปริยัติ ให้มันรู้จำเพาะตนๆ เราผู้ของเรา เราประพฤติกปฏิบัติ เห็นไหม ทำไมพระสาริบุตรไม่เชื่อ อาจารย์ยังบอกเลย “แม้ต่อหน้าก็ไม่ถาม” แต่เวลาสื่อกัน สื่อได้ สื่ออย่างที่ว่านี้ ออกจากปามาสื่อกัน ธรรมสาธุชา เอตมมุงคฺคฺมุตฺตมํ นั้นหลักของศาสนา มันอยู่ตรงนั้น มันต้องยอมรับหลักความจริงสิ ไม่ได้ปฏิเสธหลักไปว่า ทุกอย่างนี้ภาวนาเป็นขั้น ๕ พิจารณาจิตนี้เป็นปริยัติ พิจารณาจิต ต่อไปนี้เป็นพิจารณาจิต เพราะพิจารณากายแบบว่ามันฝืน พิจารณากายมันเข้าไม่ได้ พอพิจารณาจิตก็ต้องแยกเป็นขั้น แยกเป็นขั้น ถ้าไม่แยกเป็นขั้น จิต...จิตนี้เหมือนกับท่อนซุง ท่อนซุงเหมือนกับเกลียวเชือก ๕ เกลียวพันเข้าไป ท่อนซุงทั้งท่อน ใครจะแบกไหว เห็นไหม

ถ้าท่อนซุงซอซอออกมาเป็นไม้แผ่น ไม้ปืด ไม้ปืดแต่ละชิ้นแต่ละอัน เราสามารถแบกของเราไปได้ เรารัดเราเอาไปได้ ความคิดก็เหมือนกัน ถ้ามันเป็นจิตทั้งดวง มันเหนือเรา มันมีอำนาจเหนือทุกอย่าง ถ้าเราแยกเป็นขั้น ๕ อันไหนเป็นรูปร่างของจิตนี้สำคัญมากเลย ที่จับตัวมันได้ นี้คือรูปของจิต อันไหนเป็นสัญญา สัญญาคือความพอใจหรือไม่พอใจ อันไหนเป็นสังขาร อันไหนเป็นสัญญา อันไหนเป็นสังขาร อันไหนเป็นวิญญาณ พอแยกออกมันก็เหมือนเราซอซอออกเป็นชิ้นๆ ออกไป เราก็สามารถที่จะคิดไป ยกไป เบี่ยงไป ให้ท่อนซุงนี้เอาไปทั้งหมดได้ทั้งท่อนได้

มันถึงจำเป็นต้องใช้คำว่าขั้น ๕ เข้าไปแยกไอ้อารมณ์ของเรา อารมณ์ของเรานี้ อารมณ์ทั้งอารมณ์นี้มันเกิดขึ้นมาอย่างไร นี่สัญญามันเกิดขึ้นมาอย่างไร มันดับไปอย่างไร แล้วอะไรไปทำให้มันดับเคลื่อนอารมณ์นี้ แล้วความรู้สึก จิตที่ให้อารมณ์หมุนไปมันเป็นอย่างไร แล้วมันครอบองค์ของอารมณ์นี้มันเป็นอย่างไร นี่พิจารณาจิต ถึงการจับได้แล้วมันจะเป็นปริยัติหรือไม่เป็นปริยัติ มันสำคัญที่จับได้จับไม่ได้ ถ้าจับไม่ได้นะ พิจารณาอย่างไรมันก็พิจารณาไม่ได้ มันก้าวเดินไปไม่ได้ มันไม่มีเหตุไม่มีผล รถไม่มีน้ำมันให้ติดเครื่อง ติดจนตายมันก็ไม่ติด ถ้ารถเติมน้ำมันเต็มมันสามารถติดเครื่องได้

จิตเหมือนกัน ถ้าสามารถจับอาการภาวนา วิปัสสนานี้ จิตจับจิตได้มันเหมือนน้ำมันเต็มคันรถ มันจะเคลื่อนหมุนไปทันทีเลย ที่ว่า อตตฺตา หิ อตตฺโน นาโถ มันจะพร้อมไปตลอด แล้วมันจะเคลื่อนไป ความเคลื่อนไปนั้นเป็นภาคปฏิบัติล้วนๆ มันจะเกิดภาวนามยปัญญาขึ้นมาไง จากสุตมยปัญญา จินตมยปัญญา จินตนาการ เห็นไหม ปริยัติทั้งนั้น แต่ภาวนามยปัญญานี้ไม่ใช่ปริยัติ มันเกิดขึ้นจากจิต มันเป็นมักคะอริยสังขัง เกิดขึ้นจากจิตชำระจิตได้ ถ้าไม่มีตัวนี้เกิดขึ้นมา ไม่สามารถชำระได้ อันนั้นถือว่าเป็นปริยัติล้วนๆ ถึงว่าเป็นพีระมิดหงายไง หงายขึ้นมาเลย ส่วนยอดนิดเดียวว่าจะทำให้ได้ แล้วก็กลอนแกลนๆ ไป แล้วว่าง... ว่าง... ว่างพูดไม่ได้ เป็นผล ผลที่พูดไม่ได้ ห้ามพูดนะ มันสูงส่ง มันสูงมาก เอามาถือกันไม่ได้ มรรคผลนิพพานนี้พูดไม่ได้

พูดไม่ได้ทำไมครูบาอาจารย์... เห็นไหม ในหยดน้ำบนใบบัว อาจารย์มหาบัวไปกราบ หลวงปู่แหวน จับไว้บนหัวเลย ทำไมถือกันไม่ได้ มันซึ่งขนาดนั้น อาจารย์จวนไปถามหลวงปู่ขาว พอพูดเสร็จจับขาหลวงปู่ขาวลูบหัวนะ ลูบหัวแล้วลูบหัวอีก ทั้งๆ ที่ธรรมะเสมอกัน แต่ความเคารพมันสื่อออกมาด้วยธรรม อันนั้นมันซึ่งใจ จับเท่านี้ลูบหัวๆ เลย ทำไมจะถือไม่ได้ นั่นนะถือกัน นั่นนะธรรมะถือกัน ธรรมะถือกันถึงเป็นธรรมไง เราถึงว่าเราต้องเชื่อธรรม เชื่อครูบาอาจารย์ สิ่งที่เขาจะคิดว่าปริยัติเขาไม่เชื่อนั้นเรื่องของเขา ปล่อยเขาไปๆ ในเมื่อมันเป็นอย่างนั้นต้องเป็นอย่างนั้น